

SVERDnytt

I nummer 3 dec 2012

Öppna lärresurser, Massutbildning online , UR släpper 8 000 filmer fritt över nätet, Creative commons och mycket, mycket mer

Svenska Riksorganisationen för Distansutbildning

1. Ordförande har ordet

Välkommen till SVERDnytt nr 3 det digitala nyhets-brevet från Svenska riksorganisationen för distansutbildning. Tema digitala lärresor.

Varför satsas det på öppna lärresor?

Begreppet öppna digitala lärresor (OER) är undervisnings-, lärande- och forskningsmaterial som är öppna och fria att användas av alla. Hur fritt kursmaterialen är beskrivs vanligen under creative commons licenser som är en digital form av "allmansrätt" till kursmaterial. Det tillåter att lärresorerna används, återanvänds, sprids men även i vissa fall att de säljs. Hur stor del av kursmaterial i framtiden som kommer att vara OER vet vi inte men SVERD menar att utvecklingskraften för öppna lärresor handlar om hur stor kraften är för att dela med sig.

Utmaningar som väntar för öppna lärresor är :

1_ Att hitta fram till bra lösningar för OER inom området upphovsrätt

2_ Det krävs hållbarhet för att få igång lärresorutbyte och det behövs nya modeller för hur det säkert kan ske.

3_ Det behövs öppna standardiseringar av teknik och informationsmärkning.

4_ Kvalitetskriterier och relevanta lärresor bör stimuleras.

Enskilda individers argument

Man vill helt enkelt skapa en bättre värld och bilda starka nätverk med likasinnade. Sen har vi exempel på många lyckade bloggsatsningar där motorn är att man aktivt delar med sig, gör sig ett namn och gärna skapar intäkter.

"alldeles för många lärresor har låsts in och tappat sitt värde och då är det bättre att släppa materialet fritt"

Sen har man insett att alldeles för många lärresor har låsts in och tappat sitt värde och då är det bättre att släppa materialet fritt. Läs t ex på Utbildningsradions webbplats om att 8 000 filmer plötsligt släpps fria för användning inom undervisning.

Om man frågar institutioner

De har också förbättringsvisioner och ser OER som ett sätt att återgälda skattemedel till folket. Institutionerna konkurrerar med varandra. Massachusetts Institute of Technology MIT drog 2001 igång en viktig OER-rörelse då de annonserade och marknadsförde nästan alla sina kurser på internet öppet, gratis och fritt tillgängligt.

Sen hoppas man på att få igen material i ett bättre skick när det är granskat och använt av många. Institutionerna vill ha nya forskningsanslag och nya studenter och i konkurrensen om detta är att släppa kursmaterial fritt en fin marknadsföring.

Hur ser myndigheternas OER argument ut?

Man vill att fler skall ges möjlighet att utbilda sig och man stödjer OER för att stimulera breddad rekrytering till högskolan. Man vill även överbrygga gapet mellan ej formellt, informellt och formellt lärande Sedan finns den politiska viljan om att i kunskapssamhället stödja livslångt lärande.

MIT har fått mycket goodwill i och med att de var först med att öppna upp sina lärresorarkiv. UR släpper 8 000 filmer fritt via sin webb. Vilka steg kommer i framtiden ?

Ebba Ossiannilsson och Alastair Creelman skriver i en av våra artiklar i detta SVERD nytt "Det finns en tydlig tendens att lärande idag i högre utsträckning sker genom nätverk och i digitala sociala miljöer såväl informellt som formellt"

Avslutningsvis kom ihåg att stödja SVERD genom att betala in medlemsavgiften för ett spännande distansutbildningsår 2013.

Ulf Sandström, SVERDs ordförande

Innehåll:

1. Ordförande [har ordet](#)
2. Ossiannilsson E & Creelman A: [Låt studenterna orchestrera sitt eget lärande](#) - Det kollaborativa lärandet genom öppna digitala lärresurser (OER)
3. Creelman A & Ossiannilsson E: 2012 [MOOCarnas år](#)
4. Ossiannilsson E & Taawo A; [Fria upphovsrättslicenser](#)-underlättar kunskapsdelning och lärande
5. Axelsson K: [Fler öppna lärresurser under Creative Commons](#)
6. Lundberg L: Öppna digitala lärresurser förbättrar lärandet – [Varför då då?](#)
7. Ossiannilsson E & Schneider M: [OER-öppna möjligheter för lärande](#). Finansiär Internetfonden .SE
8. Ossiannilsson E: OER – [Öppna digitala lärresurser inom Lärosäten Syd](#)
9. Sandström U : [Intervju med Erik Fichtelius](#), vd Utbildningsradion UR
- 10 . Månsson Wallin B: [Folkbildningens digitala lärresurser](#)
11. Ossiannilsson E: OER [Services – att växa i ett kollaborativt lärande](#)
12. Ossiannilsson E: [Ur tidskriften Distance Education](#), Special Issue on OER

2. Låt studenterna orchestrera sitt eget lärande- Det kollaborativa lärandet genom öppna digitala resurser (OER)

Ebba Ossiannilsson
Lunds universitet
Alastair Creelman,
Linnéuniversitetet

OER, MOOC, spelifiering och badgerörelsen

Det är bara några av de trender vi har sett under 2012, mer kommer det att bli framöver och fort går det runt om i världen. I Horizon rapporten för 2012 förutsågs detta, men även augmented learning, individualiserat lärande, kursdesign och examination för lärande, sociala medier, learning analytics, pedagogik för mobilt lärande och nya business modeller för en öppen lärandekultur.

”I have never let my schooling interfere with my education.” —Mark Twain

Öppna digitala lärresurser (OER)

[Öppna digitala lärresurser](#) (OER) är undervisnings-, lärande- och forskningsmaterial, som är öppna, fria och vanligtvis och enklast under [creative commons](#)licenser

(cc) som tillåter att resurserna används, återanvänds, sprids och även säljs öppet och fritt (COL 2012, Hylén 2012, Ossiannilsson & Creelman 2012, UNESCO 2012). Läs mer om Creative Commons i artikel här intill (Ossiannilsson & Taawo 2012). Begreppet OER myntades 2012 under UNESCOs forum för [open courseware](#) och är ett led i utbildning för alla, fastslaget [imillenniummålen](#). Asha Kanwar, president och CEO, [Commonwealth of Learning](#) betonar att, *OERs are an important milestone in democratizing education.* [UNESCO](#), [Commonwealth of Learning](#) (COL) och [Hewlett Foundation](#) är de största internationella aktörerna inom området OER och utvecklingen av detsamma. I Figur 1 illustreras den officiella logotypen för OER.

Fig 1. UNESCO OER Logo 2012 J. Mello, used under a Creative Commons license CC-BY, COL och Hewlett Foundation. Under 2001 startade [Massachusetts Institute of Technology](#) (MIT), en viktig öppen utbildningsrörelse då de

annonserade och marknadsförde nästan alla sina kurser på internet öppet, gratis och fritt tillgängligt. [Harvard University](#) följde kort därefter och anammade OER. Allteftersom antalet lärosäten som erbjöd fria och öppna kurser ökade, organiserade UNESCO the [1st Global OER Forum in 2002](#), där conceptet Open Educational Resources (OER) lanserades. Med stöd från the [Hewlett Foundation](#), utvecklade UNESCO en global [OER Community wiki](#) 2005 för att kollaborativt dela information och arbete avseende produktion och användning av OER. [UNESCO:s resurs plattform för OER](#) erbjuder information om publikationer och en [Community of practice](#) (COP) för lärare, studenter, elever och akademiker med intresse för OER att fritt använda, återanvända och dela resurserna i en öppen utbildningskultur. I samarbete med de främsta aktörerna i Europa är UNESCO partner i initiativet [Open Educational Quality \(OPAL\)](#). Initiativet utvecklar en referensram för en öppen [utbildningspraxis](#) för att stärka och förbättra kvalitet och innovation inom utbildning, *best praxis* eller snarare *next praxis*. Internationellt är OER på frammarsch inom hela utbildningssektorn, från gymnasienivå till högre utbildning och för livslångt lärande. Incitament för denna utveckling är att utbildningarna globaliseras

och att värdet av informellt lärande premieras och värderas i kombination med öppna möjligheter avseende formell utbildning. Generella kompetenser värdesätts i allt högre utsträckning även inom högre utbildning (informationskompetens, kommunikation, digital kompetens etc.).

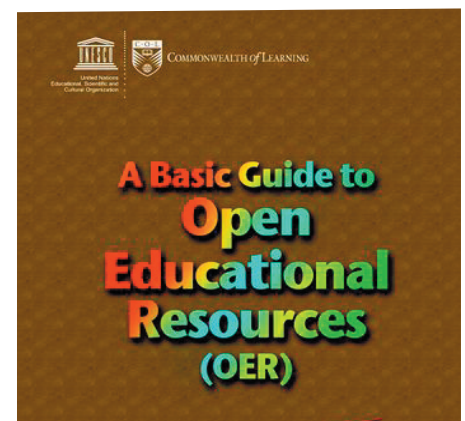
”Det finns en tydlig tendens att lärande idag i högre utsträckning sker genom nätverk och i digitala sociala miljöer såväl informellt som formellt.”

Det finns stora behov att tillgodose kännedom och kunskap om OER vid våra lärosäten, inte minst i Sverige, hos ledningen och hos undervisande personal. OER ger utökade möjligheter till samverkan inom ämnen och ämnen emellan på nationell och internationell nivå. För skolor och lärosäten är OER även en formell resurs i undervisningen. Befintligt kursinnehåll kan berikas med olika aspekter och förtydliganden genom OER. Lärare kan därmed vinna såväl tid som ökad kvalitet genom samarbete och möjligheter för peer-review. För att utnyttja potentialen med OER för studenternas lärande räcker det inte med att plocka in lite OER här och där eller att använda sig av egna filmade föreläsningar, utan att se till sammanhanget. Dyrbar lärartid behöver användas mer kontextuellt och inte enbart för att tillgodose innehållsfrågor.

Tid kan då istället läggas på fördjupning, handledning, mentorskap och coaching av elever/studenter. Undervisande personal inom utbildningssektorn efterfrågar i allt högre utsträckning stöd och support för att kunna arbeta pedagogiskt och kvalitativt med OER.

Flera initiativ samverkar i utvecklingen och utmaningen med OER för *next practice*. En del presenteras i det följande. UNESCO och COL publicerade i juli 2011

[A Basic Guide to Open Educational Resources \(OER\)](#). Guiden ger introduktion till OER samt praktiska exempel på hur OER kan introduceras för lärande och undervisning.

Figur 1 A basic guide to open educational resources (OER)

UNESCO har också publicerat guidelines för OER inom högre utbildning och arrangerar kontinuerligt online workshops för att diskutera förslag till nya riktlinjer, [Guidelines for OER in Higher Education](#) (UNESCO 2012).

Figur 2 Guidelines for open educational resources (OER) in Higher Education

OER University

[OER Universitetet](http://www.oeru.org), Open Educational University (OERu) som lanserades under 2009 är ett virtuell samarbete med likasinnade institutioner som åtagit sig att skapa flexibla utbildningsvägar för OER elever/studenter. OERu syftar till att skapa fri och flexibel utbildning för alla elever/studenter i hela världen för att få formell akademisk kredit och trovärdiga kvalifikationer från erkända högskolor. För en introduktion av OER University se filmen med grundaren [Wayne Mackintosh](http://www.youtube.com/watch?v=loaI7f9i9uw)<http://www.youtube.com/watch?v=loaI7f9i9uw> från Open

Se även filmen där [Gaby Witthaus](http://www.youtube.com/watch?v=rLCFcyuqJPg), [University of Leicester](http://www.le.ac.uk), UK där hon introducerar OER

<http://www.youtube.com/watch?v=rLCFcyuqJPg>

Parisdeklarationen om öppna digitala läresurser OER 2012

I juni 2012 fastslogs [Parisdeklarationen](http://www.unesco.org/en/paris-declaration) om öppna digitala läresurser OER 2012, är det betonas att:

...the term Open Educational Resources (OER) was coined at UNESCO's 2002 Forum on Open Courseware and designates "teaching, learning and research materials in any medium, digital or otherwise, that reside in the public domain or have been released under an open license that permits no-cost access, use, adaptation and redistribution by others with no or limited restrictions. Open licensing is built within the existing framework of intellectual property rights as defined by relevant international conventions and respects the authorship of the work.

Vid UNESCO konferensen i Juni 2012 fastslogs [Parisdeklarationen](http://www.unesco.org/en/paris-declaration), vilket är ett strategidokument med tio punkter som UNESCO nu hoppas att så många länder som möjligt kommer att ratificera, så att mål och visioner kan bli möjliga att förverkliga. [Parisdeklarationen](http://www.unesco.org/en/paris-declaration) anknyts till tidigare internationella deklARATIONER om allas rätt till utbildning, om utvecklingen av ett inklusivt informationssamhälle med fokus på befolkningens intressen och behov, om öppen utbildning och öppna läresurser samt om respekt för upphovsrätten. De tio punkterna i deklARATIONEN är som följer:

1. Främja medvetenhet om och användning av öppna digitala läresurser på alla nivåer och i såväl formell som icke-formell utbildning, med fokus på livslångt lärande och allas medverkan. På det här viset kan både högre kostnadseffektivitet och en bättre kvalitet uppnås.
2. Underlätta för medborgarna att använda it och digitala medier genom att bygga en fungerande infrastruktur och genom att främja allas delaktighet och kunskapsutveckling. Här spelar utveckling och användning av öppna digitala läresurser baserade på öppna standarder en stor och viktig roll.
3. Stärk utvecklingen av

nationella strategier och riktlinjer för utveckling och användning av öppna digitala läresurser.

4. Främja förståelse och användning av öppna licenser för det material som produceras.
5. Ge stöd åt en långsiktig och kvalitativ utveckling av öppna digitala läresurser. Uppmuntra även utveckling av funktioner och mekanismer som kan validera utbildningar som genomförts med sådant material.
6. Främja strategiska partnerskap inom och mellan utbildnings-, näringslivs-, media- och telekomsektorer för att främja spridning och delning av de läresurser som tas fram.
7. Uppmuntra utveckling och anpassning av öppna digitala läresurser på olika språk och i olika kulturella och sociala sammanhang.
8. Uppmuntra forskning kring öppna digitala läresurser. Här handlar det både om att undersöka hur de kan utvecklas, användas och återanvändas i undervisningen, vilka möjligheter och utmaningar som skapas och hur de kan främja kostnadseffektivitet och kunskapsutveckling.
9. Gör det enklare att hitta, att få tillgång till och att dela

öppna digitala läresurser.

Användarvänlighet och öppna standarder är viktiga faktorer i det här sammanhanget.

10. Uppmuntra användningen av öppna licenser för läresurser som utvecklats med hjälp av offentliga medel.

Transformerering av utbildning och lärande

Det talas om att en utbildningsrevolution är förestående eller snarare pågår här och nu. I DN, 7 maj 2012 skriver [David Brook](#) om En tsunami av kunskap. Inom strategiforskningen talar man om "disruptive innovations", förändringar där produkter omdefinieras och nya aktörer träder fram och omformar branscher (Pihl 1012). Universiteten kan nu stå inför liknande förändringar, Stanfords rektor talar om en förestående tsunami. Internet och kommunikationsteknologin ger nya och förändrade förutsättningar.

Den utlösande faktorn är att ledande prestigeuniversitet valt att satsa på att erbjuda kurser gratis online och globalt till alla som vill studera.

[Harvard](#) och [MIT](#) har gått samman och lägger ca 60 miljoner dollar på att bygga upp [edX](#), ett joint venture mellan de två universiteten

som erbjuder universitetskurser gratis på nätet. Bakgrunden är en uppmärksammande händelse då [Sebastian Thrun](#) på [Stanford](#) i augusti 2011 erbjöd en kurs i artificiell intelligens (AI).

Sebastian Thrun var inspirerad av [TED talks](#) och Salman Khans "[Kahn Academy](#)" (som erbjuder ca 3000 gratislektioner på nätet inom ett brett spektra av ämnen, ofta med Kahn själv som lärare) och erbjöd på liknande sätt sin kurs gratis på nätet samtidigt som den gavs på campus i Stanford. Följden blev att 158 000 studenter från 190 länder anslöt sig. Det förändrade utbildningsparadigmet ger härmed möjlighet till ett globalt lärandet i lokal miljö. Det talas också om att utbildning ändrar riktning från innehåll till sammanhang, from content to context (Batson 2010). En öppen utbildningskultur och det kollaborativa lärandet ställer krav på transformering av utbildningsideal och sammanhang. Det [konnektivistiska](#) perspektivet på lärandet blir alltmer framträdande Siemens (2004). Motivationsteorier, där sammanhang, inre drivkraft, socialt lärande, känna att man växer, att man själv har förmåga

att dirigera sitt eget lärande (to orchestra the own learning). Bildning och utbildning går allt mer sida vid sida, och kan inte längre separeras eller betraktas särskilt, liksom att det formella och formella lärandet går allt mer i varandra. Attityder och kunskapssyn gällande lärande är också under transformering. Andra initiativ på hur den öppna utbildningskulturen mer och mer liknar en tsunami, värt att nämnas är [P2Pu](#) och [Uncollege](#) eller [hacking your education](#) med David Stephens som förgrundsperson. [Gamification](#), dvs. användningen av speldesign konceptet har allt mer även börjat att användas inom utbildningssektorn. Att designa spel handlar i grund och botten om att designa en lustfylld, motivationsskapande och utmanande aktivitet. Teorier och praxis från motivationsforskning nyttjas i kombination med metoder för speldesign. Utgångspunkten är att förstå hur man med hjälp av gamification kan föra in aspekter av spel i vardagliga sammanhang genom att anlägga ett spelperspektiv på design av utbildningsmaterial, kurser, eller av ett system, såsom en arbetsplats eller en mjukvara. [Gamification](#) fungerar genom att metoden ofta är:

- ☐ mer engagerande
- ☐ uppmuntrar användarna att delta i önskade beteenden
- ☐ visar en väg till behärskning och självständighet

- ☐ problemlösande
- ☐ utmanande och med inbyggd inre drivkraft
- ☐ vardagsnära samtidigt som det kan vara fiktivt
- ☐ tilltalande design
- ☐ självvärderande/bedömande

Se filmen om gamification <https://class.coursera.org/gamification-2012-001/lecture/preview>

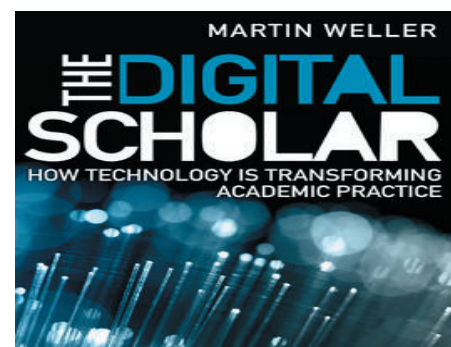
Lärande idag sker överallt. Men det är ofta svårt att få erkännande för kompetens och prestationer som händer på nätet eller utanför skolan. [Mozilla Open Badges](#) har därför utvecklats, vilket gör det lätt för alla organisationer att utfärda, hantera och visa digitala märken på webben.

” Lärande idag sker överallt. Men det är ofta svårt att få erkännande för kompetens och prestationer

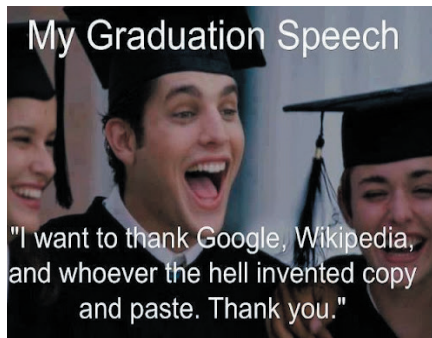
Ny digital och webbaserade teknik sporrar till snabba och radikala förändringar inom hela mediebranschen. Dessa nyare modeller drar nytta av den oändliga reproducerbarhet av digitala medier till ringa eller oftast ingen kostnad.

De förändringar vi har sett i andra branscher kommer att iallafall succesivt tvingas på högre utbildning, antingen som resultat av yttre ekonomiska faktorer (den måste vara mer effektiv, lyhörd, etc.) eller av behov att vara attraktiv för studenter tillhörande den s.k. nätgenerationen. Det förändrade utbildningsparadigmet

mot en öppen utbildningskultur, delaktighet, globalisering, livslångt lärande, kollaboration, peer-review och digitalisering innebär nya eller iallafall förändrade roller såväl för studenter och lärare som för organisation. Digitala resurser/medier har i mångt och mycket förändrat vårt dagliga liv och samhällsfunktionvärlden över. Utbildning har dock tederat att halka märkbart efter. Inom högre utbildning har man de senaste åren tagit till sig värdet av [scholarship on teaching and learning](#) (Biggs xxxx). Dock bortser här man här helt från att beakta och diskutera digital kompetens. Weller (2011) argumenterar därför för att [digitala scholarship](#) måste utvecklas och förädlas. Användningen av ny teknik för med sig möjligheter till nya, mer öppna sätt att arbeta. Den öppna utbildningskulturen stimulerar och uppmuntrar såväl lokal som global kollaboration och peer-review metodik även i undervisning. Peer-review är en beprövad metod inom akademien gällande forskning och borde så vara för undervisning och lärande också.

Soon this will be a reality...

Caring is sharing, sharing is caring!

3. 2012 –MOOC-arnas år

Ebba Ossiannilsson, Lunds universitet

Begreppet [MOOC](#) (Massive Open Online Course) har blivit årets stora trend inom nätbaserat lärande, även om idén med nätbaserade kurser för väldigt många studenter inte är ny. Termen skapades 2008 för att beskriva ett innovativt sätt att organisera nätbaserat lärande med en grupp kanadensiska och amerikanska universitetslärare och forskare i spetsen: [Dave Cormier](#), [Bryan Alexander](#), [George Siemens](#) och [Stephen Downes](#).

Principen är att erbjuda en öppen och kostnadsfri kurs på nätet som utgår ifrån ett antal webinarier men där studenterna får utforska kursens olika teman i självstyrande nätverk och där kursens

innehåll förhandlas fram i nätverk. Kurserna är inte linjära eller förutbestämda och vilar på den pedagogiska modellen [konnektivism](#), utvecklad av främst [Siemens](#) och [Downes](#).

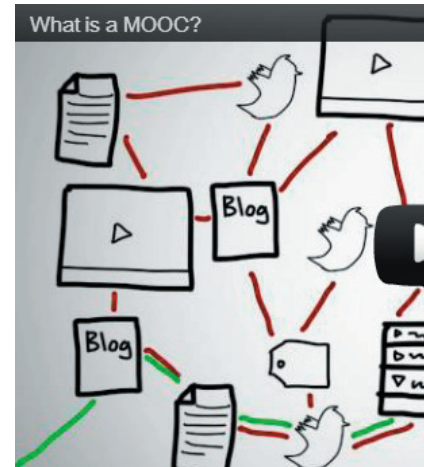
[Video om konnektivism](#)

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=rqL_lsogENU

Kursmaterialet består av [öppna resurser \(OER\)](#) och studenterna skriver sina inlägg på hundratals bloggar och wikis sammansvetsade via RSS-flöden. Läs mer om OER i artikel härintill (Ossiannilsson & Creelman 2012). Kurserna bygger på frivillighet och engagemang, hos såväl studenterna som lärarna. Kursledarna driver MOOCar som pedagogisk verkstad och forskningsobjekt medan studenterna drivs av rent intresse för lärande eftersom de inte får några högskolepoäng som belöning. I vissa fall har kursen ingått i universitetets ordinarie utbud med ett antal registrerade betalande studenter på campus samt hundratals oregistrerade studenter på nätet.

Denna form av MOOC kan ses som ett pågående experiment i nya former för lärande i en öppen utbildningskultur och flera varianter hålls varje termin oftast med flera hundra deltagare. Bevis för att denna typ av MOOC har etablerat sig finns i höstens MOOC metakurs

hos Open University om hur man planerar och genomför en MOOC: [Open Learning Design MOOC](#). MOOCar är egentligen avancerade fortbildningar för akademiker med hög digital kompetens. En förutsättning för att delta är att man redan är van vid att använda verktyg som bloggar, wikis, lärplattformar, e-möte och RSS-flöden. [Lisa M Lane](#) beskriver denna typ som nätverksbaserade MOOCar (Network-based MOOC) eftersom fokus ligger på nätverkande och kollaboration hellre än innehåll. Här finns utrymme för experiment och innovation och det finns ingen formel för hur en sådan MOOC ska bedrivas.

- The goal is not so much content and skills acquisition, but conversation, socially constructed knowledge, and exposure to the milieu of learning on the open web using distributed means. The pedagogy of network-based MOOCs is based in connectivist or connectivist-style methods. Resources are provided, but exploration is more important

*than any particular content.
Traditional assessment is difficult.
(Lane 2012)*

What is a MOOC? – Dave
Cormier

[https://www.youtube.com/
watch?v=eW3gMGqcZQc](https://www.youtube.com/watch?v=eW3gMGqcZQc)

Se vidare George Siemens
presentation om Designing and
running a mooc

[http://www.slideshare.net/
gsiemens/designing-and-running-
a-mooc](http://www.slideshare.net/gsiemens/designing-and-running-a-mooc)

Under 2011 började begreppet MOOC användas i andra sammanhang. En kurs på [Stanford University](#), [Introduction to Artificial Intelligence](#), lanserades till både registrerade campusstudenter och gratis till hela världen via nätet. Resultatet skapade stora rubriker världen runt när cirka 160 000 studenter anmälde sig. Kursen byggde på inspelade föreläsningar, studentstyrda diskussioner och inlämningsuppgifter med automatisk rättning. Formatet var ganska traditionell och linjär och lämpade sig mest för självstudier även om kollaboration

uppmuntrades. Studenterna fick inga akademiska poäng från Stanford men fick ett intyg från kursledarna att de hade klarat kursen.

Länk till filmen om kursen
[http://www.youtube.com/
watch?feature=player_
embedded&v=BnIJ7Ba5Sr4](http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=BnIJ7Ba5Sr4)

Kursens framgång och uppmärksamhet ledde till att kursledarna [Sebastian Thrun](#) och Peter Norvig lämnade universitetet för att start [Udacity](#) som nu erbjuder flera massiva nätbaserade kurser i samma stil. Denna sorts MOOC beskrivs av [Lane](#) som innehållsbaserade kurser (Content-based MOOC) där innehållet i form av inspelade föreläsningar och andra läroobjekt står i fokus hellre än kollaboration och nätverkande.

- Content-based MOOCs are the ones with huge enrollments, commercial prospects, big university professors, automated testing, and exposure in the popular press. Community is difficult but may be highly significant to the participants, or one can go it alone. Content acquisition is more important

in these classes than either networking or task completion, and they tend to use instructivist pedagogy. Traditional assessment, both formative and summative, may be emphasized. Mass participation seems to imply mass processing (Lane 2012).

I samband med uppmärksamheten kring [Stanfords](#) kurs började andra universitet inse att de kunde skapa kurser kring sina öppna läresurser. [MIT](#) och [Harvard University](#) grundade [EdX](#), en gemensam plattform där universiteten lägger öppna kurser som baseras på sina omfattande gemensamma resurser (i synnerhet [MITs Open CourseWare](#)). [Berkeley](#) har nyligen anslutit sig till [EdX](#). [Stanford, Pennsylvania](#), Michigan och Princeton lanserade en liknande plattform, [Coursera](#), som nu omfattar 16 lärosäten, inklusive två i Europa. En av de senaste aktörerna på MOOC-marknaden heter [World Education University \(WEU\)](#) som både producerar eget kursmaterial men även drar in öppna resurser. Under de senaste 9 månaderna har en ny och annorlunda högre utbildning tagit form.

Nätverksbaserade MOOCar bygger på inre motivation där man deltar av rent intresse utan tankar om betyg eller certifiering; ny kunskap och nya nätverk är belöningen. Målgruppen här är välutbildade akademiker med hög digital kompetens och denna form av kollaborativt

lärande är helt främmande för de flesta. Så länge skolan och högskolan fortsätter att betona den traditionella klassrumsmodellen med en förmedlingspedagogik så kommer studenterna inte att kunna anpassa sig till den frihetsgraden och självständighet som krävs för att framgångsrikt delta i nätverksbaserade MOOCar. Så länge förblir denna MOOC-typ en dynamisk experimentområde för att testa och forska i nya pedagogiska modeller.

Innehållsbaserade MOOCar liknar däremot mer den linjära undervisningsmodellen som alla är bekväma med och därför ser de stora universiteterna så stor utvecklingspotential i denna modell. Utan poäng och examensbevis bygger de mest också på inre motivation men allt eftersom aktörerna börjar erbjuda certifikat och former av intyg (t ex open badges) så närmar de sig den traditionella utbildningsstrukturen. Det som håller på att skapas är en parallell väg till högre utbildning som kompletterar hellre än utmanar den etablerade campusmodellen. Det kan tyckas anmärkningsvärt att det är de mest prestigebundna universiteten i främst USA som ger sig in på MOOC-marknaden eftersom de verkar skänka bort sina kronjuvelerna som normalt kostar höga avgifter att delta i som campus student. Svaret kan väl vara att eftersom det finns så hög konkurrens och

status kring campusutbildningar har lärosätena råd att locka in resten av världen till en mindre prestigefylld men "tillräckligt bra" version med lärosätets stämpel men inte samma glans. För många i världen är möjligheten till en hel utbildning hos Harvard, MIT eller Stanford, även med lägre valör, klart mycket bättre än ingen utbildning eller utbildning på en lokal och mycket mindre känd högskola. Innehållsbaserade MOOCar erbjuder högre utbildning till dem som inte kan ta del av en campusutbildning antingen på grund av ekonomi eller avstånd.

"MOOCar kan komma att omvandlas till akademiska poäng mot avgift och det här kan väl bli en affärsmodell för verksamheten framöver."

MOOC-aktörer erbjuder högre utbildning till ett obegränsat antal studenter men formatet är traditionellt och riktig kollaboration blir svår. Kurserna fyller en viktig roll i det livslånga lärandet och fortbildning för yrkesverksamma. Denna explosion i gratis öppna utbildningar kan ses som en ny form av folkbildning. Det som saknas hos alla aktörer idag är akademiska poäng. Alla erbjuder intyg men inte akademins hårdvaluta. Spekulationer finns dock att intyg och arbete

från MOOCar kan komma att omvandlas till akademiska poäng mot avgift och det här kan väl bli en affärsmodell för verksamheten framöver. [WEU](#) har redan annonserat att de kommer att samarbeta eller köpa upp privata universitet eller högskolor för att kunna utfärda examensbevis för sina kommande utbildningar.

Den stora frågan är om det räcker med dessa intyg eller om det finns ett intresse för att konvertera dem till akademiska poäng och examen. Det kan finnas universitet idag som kan validera studentarbete i en MOOC eller liknande men processen kan kosta en hel del pengar och oftast innebär omfattande kompletteringar. Eftersom fenomenet MOOC är så nytt finns det alldeles för många osäkra faktorer att undersöka innan vi kan dra några konkreta slutsatser. Kommer arbetsgivare att godkänna en sökande med intyg från en Harvard MOOC? Väger den tyngre än ett examen från en mindre högskola? Allt är fortfarande experiment, fast i väldigt stor skala.

Men inget nytt under solen förstås. 2011 lanserades [OER University](#); ett consortium av etablerade universitet som erbjuder just ett öppet, gratis och parallellt spår till examen. Idag består partnerskapet av 18 lärosäten och organisationer med stöd av [Commonwealth of Learning](#) och [UNESCO](#).

Principen är att erbjuda öppna utbildningar som bygger på OER och som går parallellt med campuskurserna på de respektiva universiteterna. Om du har klarat alla kurser och samlat på dig [ette-portfolio](#) med uppgifter, projekt och uppsatser kan du ansöka om examen till någon av de deltagande lärosätena. Man kan få examensbevis bara om man uppfyller alla krav, precis som betalande campusstudenter, eventuellt efter kompletterande uppgifter.

Begreppet MOOC har kommit långt sedan 2011. Så långt att det snart är dags att komma på nya namn sedan de två huvudgrenarna glider ifrån varandra. [Lane](#) har även lagt in en tredje form av MOOC till sin modell –

<http://kck.st/H0WQSL>

[David Wiley](#) kommenterar i en bloggpost ([The MOOC misnomer](#)) att många MOOCar inte är helt öppna, inte särskilt stora och ibland inte riktiga kurser heller. Han efterlyser en ny terminologi som visar klart och tydligt vilka kurser är verkligen öppna.

4. Fria upphovsrättslicenser - underlättar kunskapsdelning och lärande

[Ebba Ossiannilsson](#),
[Alma Taavo](#)

Lunds universitet
Fristående konsult

Användning av fria upphovsrättslicenser uppmuntrar till att dela sitt arbete med andra på ett enkelt sätt och att bygga vidare på andras idéer och produktion med respekt och i samverkan. [Creative Commons](#) och [GNU](#) är två fria upphovsrättslicenser som ofta används i samband med öppna digitala lärresurser ([OER](#)). Du får alltid erkännande för ditt verk när du använder någon av dessa

licenser. Det är viktigt att du väljer den licens som är rätt för just ditt verk och att respektera andras verk och villkoren för hur dessa får användas. Verken kan vara av olika slag, exempelvis texter, bilder, filmer, musik och datorprogram. För datorprogram används oftast licensen [GNU](#). I de övriga fallen är [Creative Commons](#) den vanligaste licensen och kan användas på såväl fysiskt som digitalt material.

Creative Commons, vad är det?

[Upphovsrätten](#) ger dig som skapat ett verk ensamrätt att bestämma hur ditt verk får användas, hur det får kopieras och spridas. Den som på något sätt vill använda eller sprida ditt verk måste därför ha ditt tillstånd. Huvuddragen i upphovsrätten är att ditt verk ska skyddas och att annan spridning än din egen är ett undantag, som hanteras från fall till fall.

Om du vill att ditt verk ska spridas och kanske även tillåter att andra får bearbeta och skapa nya verk baserade på ditt verk kan upphovsrätten, framför allt kravet på att be om tillstånd, bli en bromskloss.

För att hantera detta problem har Creative Commons-licenserna har skapats.

En Creative Commons-licens är ett enkelt, standardiserat sätt för dig som upphovsman att tala om hur andra personer får utnyttja, bearbeta och sprida ditt verk och att man inte behöver be dig om tillstånd så länge man respekterar och följer licensens villkor. Notera att Creative Commons-systemet inte förändrar upphovsrätten på något vis; tvärtom utgår

Creative Commons-licenserna från upphovsrätten, som träder i kraft om någon bryter mot dina licensvillkor.

Creative Commons grundades 2001 när en grupp amerikanska jurister insåg att det fanns ett växande behov av att skapa ett enklare system för kreativa och skapande människor att hantera det upphovsrättsliga regelverket. Det grundläggande problemet ansågs vara att lagstiftningen kräver tillstånd från upphovsmännen för all typ av hantering av deras verk (bearbetning, framförande, kopiering, spridning).

I kombination med digital teknologi och internet som kommunikationsinfrastruktur ansågs detta regelverk alltför svårhanterligt. Man ville helt enkelt förenkla för skapande människor att dela med sig av sitt eget material och lät sig inspireras av Free Software Foundations metod att tillhandahålla fria upphovsrättslicenser. Eftersom olika människor skulle komma att behöva skydda olika aspekter av sina verk insåg man också att det skulle krävas flera olika varianter av licensen (Klang 2008-2010).

Varför Creative Commons?

Film: Vad är Creative Commons?
[Animated whiteboard film],
av Webbstjärnan / .SE CC BY 2.5
Sverige

Lawrence Lessig on Creative Commons and Copyright

Att använda Creative Commons licenser

Det är enkelt att använda Creative Commons licenser. När du licensierar ditt verk under Creative Commons börjar du med att välja under vilka villkor du vill sprida ditt verk. Genom att kombinera fyra villkor, Figur 1, på sex olika sätt så skapas de olika licenserna, Figur 2. Varje villkor har sin egen symbol:

Erkännande (eng Attribution, förkortas BY). Du måste ange upphovsmannen, verkets namn och den licens som gäller för verket

Inga bearbetningar (eng. No Derivatives, förkortas ND). Verket får inte bearbetas, enbart kopiering

och spridning av det exakta verket är tillåtet.

Icke kommersiell (eng. NonCommercial, förkortas NC). Användning av verket får endast ske i icke-kommersiella syften. Verket får därför inte säljas eller användas i kommersiella sammanhang.

Dela lika (eng. Share Alike, förkortas SA). Varje verk som skapas genom att bearbeta ett licensierat verk får enbart spridas under samma villkor som det ursprungliga verket.

Fig 1. Creative Commons fyra villkor (ur Creative Commons, en guide för lärare, av Skolverket, CC BY-NC-SA 2.5 Sverige)

När du har bestämt vilka licensvillkor du vill använda väljer du sedan en lämplig Creative Commons-licens.

Hur kan villkoren kombineras? Beroende på upphovsmannens val av villkor skapas en av sex möjliga Creative Commons-licenser. Här ser du de sex kombinationer av villkor som kan göras, Figur 2.

Fig 2. De sex olika Creative Commons-licenserna och deras villkor (Klang 2008-2010).

För varje licens finns ett standardiserat "märke" eller logotyp i tre olika utföranden. Man placerar märket på eller i anslutning till det verk man vill licensiera. Märket är även länkat till en standardiserad webbsida med information på olika språk om licensens villkor. Notera att alla licenser ger erkännande.

Du genererar en kodsnuett för den logotyp som visar den Creative Commons-licens du vill använda dig av, på Creative Commons webbplats: <http://creativecommons.org/choose/>

Om du publicerar ditt verk på internet placerar du Creative Commons-märket på eller i anslutning till ditt verk. Om du publicerar ditt verk i fysisk form kan du ange licensens namn och

länken till den standardiserade webbsidan med licensinformationen i skriftlig form istället.

Håll alltså utkik efter Creative Commons speciella märken när du söker efter Creative Commons-licensierade verk på nätet. De sex olika licensernas standardiserade märken ser du här nedan (i den version där villkoren syns), med en förklaring till vad respektive licens innebär, Figur 3.

De sex Creative Commons-licensernas logotyper och licensmodell

Fig 3. Creative Commons sex licenser (ur Creative Commons, en guide för lärare, av Skolverket, CC BY-NC-SA 2.5 Sverige)

Lätthanterliga guider för att använda Creative Commons licenser på dina verk finns framtagna av .SE och av Skolverket på: <https://www.iis.se/docs/Creative-Commons-Webb.pdf> och på <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2713>.

Om du vill ha stöd att välja rätt Creative Commons-licens kan du använda nedanstående snitslade bana som ställer frågor kring de olika villkoren. Om du svarar ja eller nej på respektive fråga leder detta till den licens som passar dig. Den snitslade banan

är hämtad från Skolverkets guide "Creative Commons – en guide för lärare".

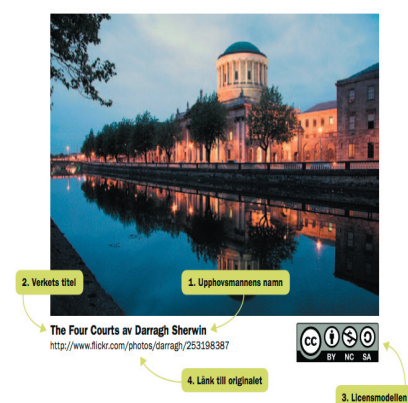
Fig 3. Snitslad bana till rätt licens (ur Creative Commons, en guide för lärare, av Skolverket, CC BY-NC-SA 2.5 Sverige)

Stiftelsen för Internetinfrastruktur (.SE) har tagit fram en liknande karta där du kan hitta fram till den licens som passar just ditt verk (<https://www.iis.se/docs/Creative-Commons-Webb.pdf>).

Fig 4. Creative Commons – välj rätt licens (Stiftelsen .SE)

Hur gör jag när jag vill använda ett Creative Commons-licensierat verk?

Om du hittar ett Creative Commons-licensierat verk som du vill återanvända, t.ex. en bild som du vill lägga in i en egen artikel, bör du noga se efter vilka villkor som gäller och följa dem. Du måste alltid ange erkännande, vilket du lämpligen på följande

Sammanfattning – så här går du tillväga:

1. Ange upphovsmannens namn eller alias.
2. Ange verkets titel om titel finns angiven.
3. Ange vilken licensmodell som upphovsmannen har använt som bild eller text.
4. Ange också webbadressen till verket.
På webben kan man med fördel använda en klickbar länk.

Fig 5. Att ge erkännande enligt Creative Commons (ur Creative Commons, en guide för lärare, av Skolverket, CC BY-NC-SA 2.5 Sverige)

Notera gärna att licensen antingen kan anges som en bild på licensmärket, som i detta exempel, eller i skriftlig form exempelvis "CC BY-NC-ND". Exemplariskt är om licensmärket länkar till den standardiserade webbsidan med information om licensen. Vid fysisk publicering kan man ange webbadressen i text, i detta fall blir det: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/>

En tydlig beskrivning av hur man ger erkännande enligt Creative Commons finns även att läsa på Creative Commons webbplats: <http://www.creativecommons.se/hur-funkar-det/for-att-anvanda-cc-material/>

GNU General Public License

GNU General Public License, vanligtvis förkortat till GNU GPL eller GPL, Figur 5, är en upphovsrättslicens för fri programvara som ursprungligen skrevs av mjukvaruutvecklaren och förespråkaren för fri programvara, Richard Stallman. Kort om Richard Stallman kan läsas här: <http://www.fsf.org/about/leadership/#rms>

GNU GPL är baserad på fyra friheter. Eftersom datorer använder numrering som börjar med 0, numreras även dessa friheter på detta vis:

☐ Frihet 0: Friheten att använda programvaran i valfritt syfte.

☐ Frihet 1: Friheten att undersöka programmet för

att förstå hur det fungerar och använda dessa kunskaper i egna syften.

☐ Frihet 2: Friheten att fritt få vidare distribuera kopior för att hjälpa andra.

☐ Frihet 3: Friheten att förbättra programmet, anpassa det till egna krav och distribuera förbättringarna så att andra kan dra nytta av modifieringarna.

Tillgång till källkoden för programmet är en förutsättning för att kunna uppfylla ovanstående friheter. Modifikationer för eget bruk behöver dock inte tillgängliggöras för andra. Modifierad källkod behöver inte heller offentliggöras för att man sprider modifierade varianter. Däremot måste den som får programmet ha rätt till källkoden för just denna version och ha rätt att fritt sprida den.

http://sv.wikipedia.org/wiki/GNU_General_Public_License

GNU OPERATING SYSTEM

Figur 5 Logotyp för GNU
Namnet GNU är en rekursiv akronym och står för "GNU's Not Unix!", eftersom GNU-projektet har tagit fram ett fritt operativsystem vars design är unixlikt utan att innehålla Unix-kod och skiljer sig från Unix bland annat genom att bestå av fri mjukvara. Några populära program som

utvecklats inom GNU-projektet är textredigeraren GNU Emacs, bildbehandlingsprogrammet GIMP och skrivbordsmiljön GNOME.

GNU-lisensernas logotyper ser ut så här, Figur 6:

Fig 6 GNU licenser

All information om GNU General Public License du kan tänkas behöva finns att läsa på GNU-projektets webbplats: <http://www.gnu.org/>

Det finns även särskilda sidor om GNU GPL och utbildning/skola: <http://www.gnu.org/education/education.html>

Richard Stallman presenterar i denna video grundprinciperna för fri mjukvara och hur det knyter an till utbildning och skola.

Referenser och länkar
Klang M (2008-2010) Copyright-Copyleft. Hämtad från <https://www.iis.se/internet-for-alla/guider/copyright-copyleft>. Citerad 120816.

Lessig L (2004) Free Culture. How big media uses technology and the law to lock down culture and control creativity. New York: The Penguin Press.. Hämtad från <http://www.free-culture.cc/>

www.freecontent/. citerad 120828.
www.creativecommons.se
www.creativecommons.org
www.iis.se/guider
<http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>
<http://sv.wikipedia.org/wiki/>

GNU General Public License
<http://sv.wikipedia.org/wiki/GNU>

PS: För dig som redan är intresserad av frågor kring internet eller vill lära mer finns .SE:s internetguider om allt från infrastrukturen till hur internet påverkar oss människor. Guiderna är gratis och finns i flera format – som tryckta böcker, i pdf-format och direkt på webben

Creative Commons – Sharing is caring, caring is sharing

5. Fler öppna lärresurser under Creative Commons

Fler öppna lärresurser under Creative Commons

Jag heter Kristina Alexanderson och är Chef för Internet i skolan på .SE. Jag ansvarar för .SE:s skolsatsning som heter Webbstjärnan, samt är en av de främsta företrädarna för Creative Commons i Sverige (skolombudsman). Min vardag handlar om att få lärare och elever i svensk grund- och gymnasieskola att arbeta med Internet som ett verktyg för

lärande.

I vårt arbete är Creative Commons ett centralt verktyg för oss i arbetet med att skapa resurser som lärare kan använda i undervisningen.

Creative Commons är upphovsrättslicenser som gör att du som upphovsman kan låta andra använda ditt material utan att de ska behöva fråga dig om lov först. De som licensierar material, bilder, filmer, musik, konst etc kan välja sedan finns det olika frihetsgrader. Men spelar verkligen något så enkelt eller komplicerat som ett licenssystem någon roll för utbildningsresurser för skolan?

Creative Commons är ett verktyg som gör att utbildningssektorn kan få tillgång till det material som behövs för att de ska kunna utbilda. Allt material som behövs för lärande borde vara fritt, och verktygen och materialet som används inom utbildning bör vara det som bäst förbereder oss för "livet".

Ändå används inte digitala verktyg i skolan, och kunskaperna om Creative Commons är begränsade. Vi på Creative Commons ser Internet och öppna lärresurser som en enorm möjlighet. I det arbetet är våra lärosäten och deras användning av licenserna för att sprida sina resurser. Det är viktigt att vi hjälps åt att sprida kunskaper, bidrar till bra lär-resurser, så att Creative Commons blir en del av den digitala vardagen i alla lärande situationer. Det är bara genom kunskaper om CC som de öppna lärresurserna kommer att spela en avgörande roll, för utbildningssystemet.

Creative Commons gör det tydligt hur materialet får användas. Det är

en av anledningarna till att vi på .SE delar allt vårt material under Creative Commons. För vi vet att lära handlar om att imitera, öva, bearbeta, kopiera. Det har vi alltid gjort inom ramen för lärande. Med Internet, öppna lärresurser och Creative commons blir det möjligt.

Creative Commons är en förutsättning eftersom licenserna är tydliga, enkla och med hjälp av dem kan lärande ske med fria resurser som elever och studenter fritt får använda och fritt bearbeta.

Creative Commons gör att elever/studenter vi alla får tillgång och kan lära genom att använda andras innehåll, andras bilder, filmer, musik och konst. Ett arbete med Öppna lärresurser som ligger under Creative Commons licenser kan utveckla lärandet. Och därför arbetar jag med att stötta lärare och elevers arbete med Creative Commons.

6. Öppna digitala lärresurser förbättrar lärandet – Varför då då?”

Lennart Lundberg
Lärare, ingenjör och flexibel utbildningssamordnare

Den här artikeln ger dig mina funderingar kring öppna digitala lärresurser.

Som begreppet OER anger handlar det om fritt material, digitalt material, alltså för

datorer och mobila enheter och material som är till för lärandet. Lärresurser kallas ibland också för lärobject.

Den bakomliggande tanken med OER liknar på flera sätt tanken bakom Internet. Alltså att i OER-fallet kunna söka efter och få tillgång till undervisningsmaterial som stöttar lärandet på olika sätt.

OER ger dig möjlighet att strukturera och planera din undervisning på ett annorlunda sätt. Ett lyckat användningssätt av OER kan troligen öka din kontakttid med dina elever och studenter. I resten av artikeln använder jag orden elever och studenter synonymt.

Vad är OER?

Från olika definitioner utläser jag att OER är olika typer av lärresurser med rättigheter för användaren att utnyttja materialet på ett tydligt angivet sätt. En lärresurs kan vara något av eller kombinationer av följande; textdokument, "Powerpoint"-dokument, andra interaktiva dokument, ljud, bilder och filmade föreläsningar och kanske också annat. Två andra faktorer tas ofta också upp, vilka jag anser är nyckelfaktorer:

- Många lärresurser samlas i en OER-portal under en webbadress. Exempel:<http://ocw.mit.edu/courses/>, http://repository.leedsmet.ac.uk/main/index_oer.php och <http://tuba.bth.se/medieportal/>, besökta 2012-08-15.

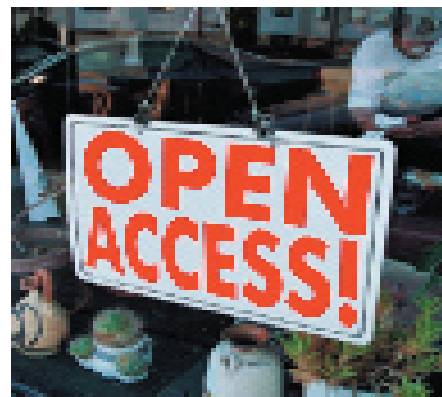
- Materialet är strukturerat med hjälp av så kallade metadata. För en diskussion om metadata se <http://www.librarystudentjournal.org/index.php/lmj/article/view/217/296>, besökt 2012-08-15.

Varje lärresurs är märkt med

information (metadata) om exempelvis målgrupp eller nivå, ämne, språk i dokumentet, dokumenttyp och vilka rättigheter som gäller för den lärresursen. Därför kan du, eller studenten, söka efter lärresurser med exempelvis sökbegreppen gymnasiet, historia, film, engelska, fri användning. Användning av metadata i OER-portaler behöver utökas och förfinas för att man verkligen ska kunna söka efter lärresurser på ett deterministiskt sätt.

Som exempel på rättigheter så kan en lärresurs ge dig rätten att enbart läsa eller använda den. En annan lärresurs kan vara märkt med rättigheten att du får inkludera den i en lärresurs som du själv skapar. Se också Juridik och Creative Commons.

Ett modernt bibliotek har många av de kompetenser som behövs för att hantera lärresurser på ett strukturerat sätt. Därför är också många bibliotek aktiva inom detta område. De konfronteras ju redan med problematiken kring fysisk litteratur och digital sådan och hur dessa kan samexistera. Se t.ex. <http://libraryporthole.blogspot.se/2012/06/2012-oer-paris-declaration.html>, besökt 2012-08-16.

BY- SA Some rights reserved. Gideon Burton

Varför och för vem?

Varför skulle OER eller öppna

digitala lärresurser vara någonting för dig som lärare? Det finns framför allt två huvudskäl till detta. Det ena är att du kan komplettera ditt eget kursmaterial med material framställt av andra ämnesexperter. Andra skälet är att det finns goda möjligheter att flytta en del av din arbetstid från materialframställning till den mycket efterfrågade studentkontakten. Speciellt det sistnämnda bör kunna åstadkomma ett ökat eller ”förbättrat” lärande. Åtminstone om man anser att en av lärarens roller är att vara ett stöd och en ”coach” i lärandet. Ett annat sätt att se på ”coach”-rollen diskuteras här,

<http://sim.ttac.vt.edu/Documents/Resources%20for%20Teacher%20Leaders/Coaches%20Maximize%20Learning.pdf>, besökt 12-08-19.

Möjligheten finns dessutom att du kan finna läroobjekt som är väldigt pedagogiska och som gör saker på ett sätt som du inte själv skulle kunnat åstadkomma. Sådant material borde också kunna förbättra lärandet. Samtidigt måste man vara realist och inse att mycket av det du hittar inte alls passar dig och dina studenter.

Hur som helst, slutmålet med OER-användning måste vara att förbättra lärandet. Antingen direkt, genom pedagogiskt och kvalitativt material, eller indirekt genom att du får mer tid med dina elever. Det är trots allt din kompetens som lärare som avgör vilka insatser som kan förbättra lärandet. Utan din professionalitet kan inga förbättringar åstadkommas.

Man kan säga att det finns två ”huvudspår”; utnyttjare (användare) och producent av lärresurser. Du kan förstås

vara både och eller enbart en av dessa två. Återkommer till producentsidan under rubriken OER-producent, för det finns en hel del att säga om det.

Du kanske redan idag använder bilder, artiklar och filmer i din undervisning. Tycker du inte att det är problemfritt att använda material som andra lärare eller ”experter” har tagit fram? Ser du det som konkurrens till din egen insats? I så fall behöver du kanske fundera över de frågeställningarna om du vill börja använda OER.

“Skall du som lärare använda en lärresurs så räcker det inte med att hitta en sådan. Du måste också studera det och ta ställning till om och i så fall hur det passar in i din kurs.”

Ett problem som ofta lyfts fram i dagens undervisningsverksamhet är att det finns för lite tid för studentkontakt av olika slag. OER kan vara ett sätt att öka denna tid. Om lärresurser används för att låta studenterna inhämta information och du kan minska din föreläsningsinsats, så blir det troligen tid över som kan läggas på utökad studentkontakt.

För att använda öppna digitala lärresurser måste någon ha letat upp materialet. De flesta artiklar, som jag har sett, handlar om att läraren letar upp relevant material. Skall du som lärare använda en lärresurs så räcker det inte med att hitta en sådan. Du måste också studera det och ta ställning till om och i så fall hur det passar in i din kurs. Naturligtvis kan du komma fram till att det läroobjektet inte alls passar dina behov. Allt detta tar förstås tid.

Men, varför skulle det inte kunna vara eleven som letar? Uppgifter kan formuleras så att det ingår att leta upp, analysera, och tillämpa källkritik på det funna och valda materialet. Det borde dessutom vara en bra träning inför examensarbeten på olika nivåer. Lärarens tidsåtgång för att leta upp och utvärdera materialet försvinner. Den tiden kan du istället lägga på att diskutera och utvärdera studentarbetet och därmed öka studentkontakten.

OER-producent

OER bygger på att personer, lärare och andra kompetenser, bidrar med material som får användas med olika typer av begränsningar, se Juridik och Creative Commons. Det betyder att du också skulle kunna vara producent och/eller konsument av lärresurser. Det är väldigt inspirerande och ger utlopp för kreativiteten att skapa egna läroobjekt. Men det kräver förstås en arbetsinsats som du måste hitta utrymme för. Därför behöver du ta ställning till om du kan minska någon annan tidskrävande insats i kursarbetet.

Du producerar troligen redan idag inom dina ämnen någon eller flera typer av material som textdokument, ”Powerpoint”-dokument, filmade föreläsningar eller någon annan typ av dokument. Det du skapar kan vara av intresse för andra lärare och studenter om de får reda på att du har skapat något. En av de stora fördelarna med OER är just det. När du gör ett läroobjekt tillgängligt på en OER-portal kommer det att ingå i den strukturerade, sökbara och lättåtkomliga samlingen av läroobjekt. Dessutom bestämmer du för varje läroobjekt du gör tillgängligt hur användare av

det får använda det, återigen se Juridik och Creative Commons.

Som producent av läresurser måste du förstås lägga tid på att producera dem. Att skriva textdokument eller skapa "PowerPoint"-dokument har du säkert erfarenhet av och kan beräkna hur mycket tid det går åt.

När du vill skapa filmer, exempelvis en inspelad föreläsning eller en film om ett besök på en industri, kan det betyda väldigt olika arbetsinsats. Filmarbetet måste planeras noggrant. Det inbegriper också att tänka igenom hur filmen bäst kan användas. Ska filmen delas upp i flera korta delar eller ska det vara en längre sammanhängande film? Risken med att dela upp filmen är att man kan förlora helheten. Att ha många korta delar ger fördelen att eleven kan fokusera på just det avsnittet. En längre film ställer dessutom högre krav på att kunna upprätthålla studentens intresse under hela filmen. Några andra faktorer som påverkar produktionstiden är vilken teknik du använder, en eller flera kameror och mikrofoner, längden på filmen, hur många olika ställen det ska filmas på och hur mycket du måste göra själv eller om du kan få en massa hjälp av en "medieenhet".

Tillfredsställelsen med att skapa eget material och sedan göra det tillgängligt på en OER-portal kan vara mycket värt. Samtidigt bör du ta ställning till hur tiden för att leta upp och utvärdera andras läresurser förhåller sig till tiden för att producera eget.

Du kanske inte hinner skapa nya läresurser för varje år du ger en kurs. En stor fördel tidsmässigt är om du kan använda samma lärobjekt i flera olika kurser. Möjligheten att få mer tid för

studentkontakt ökar förstås om du kan använda dina lärobjekt under flera år och i olika kurser. Om du inte anser att du har något "unikt" att komma med så kanske det är mer rationellt att leta upp redan existerande lärobjekt som ger just det du är ute efter.

Juridik och Creative Commons

Material tillgängligt via webben framhäver vikten av upphovsrätts- och nyttjanderättsfrågor. Vem äger olika saker som finns tillgängligt? Vad får jag som användare göra med det jag hittar? Måste jag betala för att använda det jag hittar?

"Grundtanken med att man ibland måste betala för användning är att producenten eller konstnären ska få betalt för sitt arbete."

Creative Commons hjälper dig att hantera flera av dessa frågor. Det gäller speciellt när du vill göra egna läresurser tillgängliga för andra. Läs gärna artikeln om cc som också finns här på SVERDnytt nr 3.

Se Creative Commons,webb <http://www.creativecommons.se>,

Men det räcker inte "bara" med det Creative Commons kan hjälpa dig med. Vad du har för rättigheter och skyldigheter för det som du producerar i din anställning måste också ha ett svar. Frågan är tillämplig för lärare men kan också beröra andra kategorier av personal, t.ex. medieproducenter.

Det bör därför på dagens lärosäten och skolor finnas avtal mellan organisationen och dess anställda om vad som gäller för det du som anställd producerar för att genomföra din

undervisningsverksamhet. Ett sådant avtal skulle med fördel kunna tas fram på nationell nivå, eller varför inte på internationell nivå. För att få fram ett hållbart sådant avtal bör representanter för lärarkåren, andra producenter och mediearbetare, fackliga organisationer, organisationsledning samt juridisk kompetens medverka. Bland många frågor som bör ingå i ett sådant arbete är följande fråga. Vad händer med material som en lärare skapat i tjänsten om och när läraren slutar sin anställning?

Avslutande synpunkter

Avslutningsvis anser jag att OER har stor potential för ditt arbete som lärare och för lärandet. Med en helhetssyn på ditt kursgenomförande och med hjälp av varför-frågor i planeringen bör du kunna komma fram till hur du bäst använder OER.

Den här online-kursen kan kanske hjälpa dig att ställa viktiga frågor, ge dig mer information och användbara tips kring OER: <http://blended.online.ucf.edu/blendkit-course/>, besökt 12-08-16.

En viktig fråga att arbeta vidare med inom OER-världen är hur metadata används. På det mer lokala planet är rättighetsproblematiken på din egen arbetsplats viktig att hantera.

Jag tror att det är hälsosamt med ett kritiskt synsätt, plus och minus, på det mesta. Hoppas att jag trots det inte skrämt dig från att ta en närmare titt på OER som en stor möjlighet bland många andra tänkbara resurser i din undervisningsverksamhet.

Lennart Lundberg
Lärare, ingenjör och flexibel utbildningssamordnare, tidigare vid Linnéuniversitetet

7. OER-öppna möjligheter för lärande. Ett nationellt initiativ finansierat av Internetfonden .SE

Ebba Ossiannilsson, Lunds universitet

Bitr. Projektledare för projektet OER-Öppna möjligheter för lärande

Markus Schneider, Karlstad universitet

Projektledare för projektet OER-Öppna möjligheter för lärande

Öppna digitala lärresurser (Open Educational Resources, OER) är undervisnings-, lärande- och forskningsmaterial som finns tillgängliga på Internet. Resurserna är öppna och fria och vanligen under creative commons licenser (cc). Beroende på licens tillåts resurserna att användas, återanvändas, spridas och även säljas öppet och fritt. Internationellt är OER-rörelsen mycket stark. I Sverige går däremot utvecklingen mot öppen publicering och delande av utbildningsresurser

ganska långsamt framåt. Det finns stora behov att tillgodose på lärosätena, på ledningsnivå och hos undervisande personal. Inom utbildningssektorn efterfrågar undervisande personal stöd för att kunna arbeta pedagogiskt och kvalitativt med OER. För att utnyttja potentialen med OER för studenternas lärande räcker det inte med att ”plocka in” lite OER här och där utan att se till sammanhanget. Dyrbar lärartid behöver användas mer kontextuellt och inte enbart för att tillgodose innehållsfrågor. Idén med det nationella projektet OER- öppna möjligheter för lärande (2012) och som beskrivs nedan är att främja en öppen dialog via Internet kring samverkan i infrastrukturella frågor som rör det öppna kunskapsutbytet nätet. Under projektperioden samarrangeras ett antal öppna webbseminarier över lärosätesgränserna där användning och produktion av öppna lärresurser (OER) står i centrum. Även en virtuell plattform för svenska OER-initiativ och resurser kommer att utvecklas genom projektet. Projektet riktar särskilt fokus på en öppen utbildningspraxis (OEP, open educational praxis). Projektet finansieras av Internetfonden .SE.

Bakgrund

Det nationella projektet OER – öppna möjligheter för lärande (Schneider et al. 2012), bedrivs under 2012-2013 och bygger vidare på slutsatser och erfarenheter från projektet OER – en resurs för lärande (Creelman et al. 2011) vilket bedrevs under 2010 – 2011 och var finansierat av Kungliga Biblioteket (KB). Detta projekt rönt stort intresse samt ett välutvecklat nätverk etablerades såväl nationellt

som internationellt och visade att ett gemensamt agerande mellan svenska lärosäten är ett framkomligt och effektivt resursutnyttjande sätt att skapa intresse för användning av öppna digitala lärresurser (OER) för lärande, samt för att dela tid, kompetens och resurser mellan lärosäten. Öppna webbseminarier med ett stort antal deltagare i samverkan mellan flera lärosäten och andra organisationer är en ny företeelse inom svensk högre utbildning. Genom det interaktiva deltagandet och de infrastrukturella satsningar som SUNETs e-mötestjänststillh andahåller har nya kontaktytor skapats mellan deltagarna och den svenska OER-utvecklingen har därmed kunnat ta fart. Inom projektet utvecklades en webbplats, vilken nu har fått än starkare fäste genom webbplatsen www.oersverige.se för OER resurser och information, länkar etc. Figur 1.

Figur 1 OER – öppna möjligheter för lärande. Sök öppna lärresurser, läs mer om lärresurser och upphovsrätt.

Internationellt är OER-rörelsen mycket stark, inte minst sedan Parisdeklarationen om OER och öppen delningskultur antogs sommaren 2012 (UNESCO 2012). I Sverige går däremot utvecklingen mot öppen publicering och delande av utbildningsresurser ganska långsamt framåt. Svenska initiativ inom OER

välkomnas från internationellt håll och från de projekt som för närvarande genomförs runt om i världen, t.ex. genom ICDE (OPAL projektet 2012), UNESCO (2012), OECD, Commonwealth of Learning (COL) och OERUniversity. För mer detaljerad information om OER, OEP (Open Educational Praxis) och OEC (Open Educational Culture), om öppen utbildnings praxis och kultur och CC, se artiklar härintill om OER-öppna digitala läresurser, OEP och OEC (Ossiannilsson & Creelman 2012) och om Creative Commons (cc) (Ossiannilsson & Creelman 2012).

Syften med projektet OER – öppna möjligheter för lärande är:

Att öka den nationella samverkan mellan lärosäten och utbildnings organisationer, tex studieförbund och skolan kring användning och produktion av OER genom:

- Internets möjligheter att effektivisera stödet till lärare och studenter, avseende såväl kvalitet som teknik och sökbarhet för OER.
- Att öka kännedom om webbseminariets möjligheter som verktyg för det öppna lärandet på nätet.
- Att med utgångspunkt från moderna bibliotek och IT-pedagogiska enheter öka samverkan mellan lärosätenas stödfunktioner och ett nationellt resursutnyttjande.
- Att bidra till en lärosätessgemensam märkning, spridning och lagring av OER.

Projektet omfattar inte egen produktion av OER förutom de som ingår i projektbeskrivningen.

Projektpartner

Samtliga projektpartner från projektet OER-resurser för lärande, som genomfördes under 2010- 2011, deltar nu i det nya projektet, OER – Öppna möjligheter för lärande, under 2012-2013. Fler lärosäten har anslutit sig till det nya projektet, sammanlagt är nio lärosäten involverade.

Karlstad universitet är projektägare och koordinator i samverkan med Lunds universitet. Karlstads universitet satsar på att utveckla blended Learning med särskild inriktning mot lärarutbildningen. Projektet har därmed stark förankring i lärosätets utveckling och strategi. Särskilda medel är tillsatta för teknikinvesteringar, kompetensförstärkning och utvecklingsarbete inom lärosätet. Karlstads universitet förvaltar SUNETs e-mötestjänst och agerar sedan 2010 nationellt supportcentrum för övriga lärosäten. Övriga ingående lärosäten och projektpartner är Blekinge Tekniska Högskola (BTH), Högskolan i Gävle (HIG), Högskolan i Jönköping (HJ), Linneuniversitetet (LNU), Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Mittuniversitetet (MIUN) och Umeå universitet (UMU), se Figur 3. Samtliga medverkande lärosäten ingår i det nationella nätverket ITHU (IT i högre utbildning) och som en speciell arbetsgrupp (OER) i nätverket. Projektet är finansierat av Internetfonden .SE.

Arbetsformer och aktiviteter

Projektet kommer att pröva ett antal variationer av formen ”webbseminarium”. En särskild aktivitet planeras tillsammans med UR där en debatt sker på plats (fysiskt) och via

webb om upphovsrättsfrågor och samverkansmöjligheter. Inbjudna att delta är särskilda organisationer såsom KB, SULF, SUNET, UR, SUHF, VHS, HSV, DELA, SVERD och Tillväxtverket. Frågor som kommer att diskuteras på webbseminarierna är hur OER-utvecklingen kan stödjas, uppmuntras och utvecklas i ett hållbarhetsperspektiv samt hur den svenska upphovsrätts hovslagstiftningen och det s.k. lärarundantaget påverkar den nationella utvecklingen för en öppen utbildnings praxis, OEP, Open Educational Praxis. Samverkansfrågor kring UR: s produktionsmöjligheter och uppdrag samt lärosätenas nya infrastrukturella möjligheter för öppna dialoger på nätet är även väsentliga diskussionsområden under projektperioden.

Webbseminarier 2012 -2013

Under projektperioden kommer följande webbseminarier att genomföras i samarrangemang inom de ingående projektpartnererna se mer på www.oersverige.se:

- Akademiskt skrivande – skriv för att bli läst. Populärverenskaplig spridning av forskning.
- Digital kompetens inom högre utbildning – en förutsättning för OER
- Bonus Presskopior
- Vad är OER och hur gör man. Vad är Creative Commons?
- Paneldiskussion och seminarium om upphovsrättsfrågor ett IRL-seminarium och som parallellt interagerar via Adobe Connect (webbseminarium)
- Kvalitet inom e-lärande. Samverkan, initiativ och projekt

- Det digitala biblioteket, informationssökning, tankar om framtiden

- Internationella trender inom OER, OEP OEC) mm. Medverkan av inbjudna internationella talare

- Metadata och standards

Befintliga nätverkskontakter inom landets högskolor används för seminarieinbjudan. Allmän inbjudan via social media och kontaktytor kommer att ske i form av bloggar, tidskrifter m.m. Webbseminarierna kommer att marknadsföras även genom SVERD och ITHU. En väsentlig del i projektet och syftet med webbseminarierna är att i omedelbar anslutning till genomförda webbseminarier fortsätta diskussionen och debatten i sociala media. Seminarierna spelas in och görs tillgängliga som OER. Webbseminarierna genomförs med hjälp av den lärosätessgemensamma tjänsten för e-möten som SUNET tillhandahåller, nämligen Adobe Connect. Varje seminarium utvärderas i särskild ordning.

En naturlig del i projektet är att utveckla och använda en gemensam virtuell plattform för svenska OER-initiativ och resurser. Här kommer dokumentation och inspelningar av webbseminarierna att samlas, liksom aktuella nyheter, viktiga slutsatser och länkar till bra resurser och kontakter. Samtliga huvudansvariga vid respektive lärosäte har ansvar för spridning och implementering. Projektresultaten kommer att finnas tillgängliga och diskuteras inom nätverket och vid nätverksträffar. Innehållet i webbplatsen licensieras under en Creative Commons licens CC-BY-

 SVERDnytt nr 1-maj 2012

NC-SA vilket gör att alla – och inte enbart Internetfonden/ .SE – kan ta del av projektresultaten.

Diskussion och slutsatser

Den stora utmaningen för projektet är att påverka beslutsfattare inom svensk utbildning. Det första projektet skapade goda kontakter med lärare och bibliotekarier men OER är fortfarande ett nästan okänt begrepp bland universitetsledningar och inom berörda myndigheter. Projekt rapporter och artiklar har påpekat behov av både ett brett intresse för öppenhet bland lärare samtidigt som det krävs incitament och stöd uppifrån. Open Access, för maximal tydlighet och synlighet, fick sitt genombrott tack vare EU-direktiv och sedan tryck från forskningsfinansiärer. UNESCOs Parisdeklaration om OER (2012) visar klart att öppen utbildning är en internationell angelägenhet och uppmuntrar medlemsländerna att agera för att skapa en delningskultur inom alla utbildningssektorer.

Detta projekt fokuserar därför inte bara på OER men erbjuder seminarier inom aktuella utbildningsfrågor som kan stimulera både undervisande personal och beslutsfattare. Genom att använda öppenhet som ledord och skapa öppna webbseminarier som spelas in och görs tillgängliga hoppas vi visa på ett praktiskt sätt de positiva effekterna av öppenhet.

Referenser och länkar:

Alexandersson K (2012) Vad är Creative commons. .SE; Webbstjärnan. URI: Fel! Ogiltig hyperlänkreferens.. Tillgänglig

120713.

Creative commons. (2012a) Välkommen till Creative Commons i Sverige. Fel! Ogiltig hyperlänkreferens./. Tillgänglig 120713.

Creative commons (2012b). Välj rätt licens. .SE, i samarbete med creative commons. URI: <https://www.iis.se/docs/Creative-Commons-Webb.pdf>. Tillgänglig 120713.

Creelman A et al. (2011) En resurs för lärande. Slutrapport. http://www.kb.se/dokument/Om/projekt/open_access/2011/OER%20slutrapport%20v2.pdf

Klang M (2008-2010) Copyright-Copyleft.

En guide om upphovsrätt och licenser på nätet. .SE 6. URI: https://www.iis.se/docs/copyright_copyleft.pdf. Tillgänglig 120713.

Schneider M et al. OER-Öppna möjligheter för lärande. IFv2012-0107-senaste.pdf. URI: <https://docs.google.com/file/d/0B07w591VoezMSmZBY3o3UEZPaEE/edit>. Tillgänglig 120716 .

UNESCO (2011) Guidelines for OER in Higher Education. URI: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002136/213605e.pdf>. Tillgänglig 120829.

OPAL (2012) OPAL | Open Educational Quality Initiative (2012). Hämtad från www.oer-quality.org. Tillgänglig 120829.

Paris OER Declarationen (2012) URI: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/Events/Paris%20OER%20Declaration_01.pdf. Tillgänglig 120829

Wikieducator (2012) UNESCO

OER Toolkit Draft. URI: http://wikieducator.org/UNESCO_OER_Toolkit_Draft. Tillgänglig 120829.

8. OER-öppna digitala lärresorer inom det regionala högskolenätverket, Lärosäten Syd

PUBLICERAD AV EBBA
OKTOBER 15, 2012 1
KOMMENTAR

Ebba

Ossiannilsson, Lunds universitet

Lärosäten Syd är ett nära och formaliserat samarbete mellan de fem skånska och blekingska lärosätena, nämligen Blekinge Tekniska Högskola, Högskolan Kristianstad, Lunds universitet Malmö högskola och SLU/Alnarp, Figur 1. Universitet och högskolor har på ett nytt sätt blivit väsentliga regionala aktörer med ett stort ansvar inom ett antal viktiga områden som tillväxt, industri, kultur och arbetsmarknad. De spelar med andra ord en viktig roll för attraktionskraften. Lärosätena är överens om att ett nära och organiserat – men flexibelt – samarbete är det bästa sättet att möta de nya utmaningarna. På det här sättet kan de bli en effektiv medspelare till såväl näringslivet som det regionala och lokala samhället och samtidigt bättre se till att alla studenter får en så bra studiemiljö som möjligt. Det är i mångfalden inom Lärosäten Syd som styrkan finns (Lunds universitet 2009, Lärosäten Syd 2009).

Inom ramen för Lärosäten Syd har ett nätverk om öppna digitala

lärresorer (Open Educational Resources/öppna digitala lärresorer) skapats). Nätverket OER inom Lärosäten Syd syftar till att tillgängliggöra öppna lärresorer för lärosätena. I det regionala nätverket, Lärosäten Syd, OER-öppna digitala lärresorer ingår lärare, pedagogiska utvecklare, IT-pedagoger, bibliotekarier och andra engagerade medarbetare vid Lärosäten Syd. Nätverket tog sin början under 2009/2010 då ett seminarium vid Lunds universitet (100310) anordnades och samarrangerades mellan de ingående lärosätena i Lärosäten Syd, inom ramen för det nationella projektet, OER-en resurs för lärande, finansierat av Kungliga biblioteket (Creelman A et al. 2011).

Figur 1 De fem ingående lärosätena i Lärosäten Syd

OER-nätverkets syften

Ett av huvudsyften är att internt och externt utbyta erfarenheter om att använda och finna

befintliga lärresorer som kan återanvändas och förädlas för enskilda syften och behov enligt gällande licensregler. Detta kan åstadkommas genom omvärldsbevakning, erfarenhetsutbyten och återkommande dialoger mellan parterna. Vid behov kan nätverket också skapa gemensamma lärresorer för gemensamma ändamål. Nätverket OER – Lärosäten Syd har syftar också till att inspirera lärare att använda OER/OEP i kvalitetshöjande syften för studenternas inlärningsprocess och lärande samt för att förbättra utbildningarna. Detta kan i huvudsak ske genom marknadsföringsåtgärder, seminarier/workshops samt tillgängliggörande på ett överskådligt, lättillgängligt och sökbart sätt. Detta oavsett om lärresorerna (OER) skapats enskilt, inom nätverket eller utgör befintliga lärresorer.

Genom goda exempel och påvisande av god praxis (Open Educational Practice, OEP) kan nätverket inte bara påverka användning och skapande av OER inom lärosätena utan nätverket kan dessutom utgöra gemensam påverkansfaktor nationellt. Nätverkets ambition är att agera tvärdisciplinärt och målgruppen för aktiviteterna är i huvudsak anställda inom lärosätena men också beslutsfattare. Nätverket fokuserar på OER/OEP kvalitetshöjande aspekter i undervisningen för våra studenter. Via e-möten och fysiska-möten diskuterar nätverket gemensamma åtgärder för pedagogisk utveckling inom området.

OER-nätverkets aktiviteter

Hittills har nätverket främst fokuserat arbetet med att främja

användningen av OER och OEP inom
Lärosäten Syd. En del av kommande aktiviteter, skisseras nedan:

- ☐ Kartläggning av användning och utveckling av OER vid Lärosäten Syd
- ☐ Möjligheten att göra OER synliga och sökbara via Libris och/eller lärosätenas söktjänster
- ☐ Uppmärksamma OER under Almedalsveckan 2013
- ☐ Workshop i källvärdering av OER (genomfördes den 11/6, 2012)
- ☐ Utveckla/förädla lärresurser om plagiering
- ☐ Utveckla/förädla lärresurser om källvärdering
- ☐ Genomföra seminarium om OER för beslutsfattare
- ☐ Verka för policy om OER och OEP för Lärosäten Syd
- ☐ Ge allmänheten tillgång till OER framtagna vid Lärosäten Syd
- ☐ Samla goda exempel
- ☐ Marknadsföring
- ☐ Certifiering

Medlemmar i nätverket OER – Lärosäten Syd

Blekinge tekniska högskola: Lasse Bourelius, Eva Norling Ulrica Skagert

Högskolan Kristianstad: Anders Karlsson Åsa Kronkvist, Bodil Lennvig, Dan Wirdefalk
Lunds universitet: Ebba Ossiannilsson, Åsa Forsberg
Malmö högskola: Jacob Andesson, Björn Lundgren, Jessica Zaar

Sveriges Lantbruksuniversitet: Jenny Ericsson

Kort om Öppna digitala lärresurser (OER) och creative commons

Öppna digitala lärresurser (OER) är undervisnings, lärande och forsknings material som är öppna och fria och vanligen under creative commons licenser(cc) som tillåter att resurserna att användas, återanvändas, spridas och även säljas öppet och fritt (ref). För mer detaljerad information om öppna digitala lärresurser (OER), öppen digital praxis (OEP), se artikel härintill av Ossiannilsson och Creelman.

Figur 2 OER Logo 2012 J. Mello, used under a Creative Commons license CC-BY

Creative commons (cc) är enkelt. Det finns sex olika licenser som bygger på fyra villkor som kan kombineras på sex olika sätt. Alla CC-licenser har villkoret Erkännande, vilket innebär att de som använder ditt verk måste ange att du är upphovsman och göra det på det sätt som du önskar (Alexandersson 2012, Creative commons 2012a b, Klang 2008-2010). För mer detaljerad information om creative commons, se artikel härintill av Ossiannilsson och Taawo.

Figur 3 Creative commons logotype

Referenser:

Alexandersson K (2012) Vad är Creative commons. .SE; Webbstjärnan. Hämtad 120713 från Fel! Ogiltig hyperlänkreferens.

Creative commons. (2012a) Välkommen till Creative Commons i Sverige. Hämtad 120713 från Fel! Ogiltig hyperlänkreferens.

Creative commons (2012b) Välj rätt licens. .SE, i samarbete med creative commons. Hämtad 120713 från <https://www.iis.se/docs/Creative-Commons-Webb.pdf>

Creelman A et al. (2011) En resurs för lärande. Slutrapport. Hämtad 120713 från http://www.kb.se/dokument/Om/projekt/open_access/2011/OER%20slutrapport%20v2.pdf

Klang M (2008-2010) Copyright-Copyleft. En guide om upphovsrätt och licenser på nätet. .SE 6. Hämtad 120713 från https://www.iis.se/docs/copyright_copyleft.pdf

Lunds universitet(2009) Lärosätena i Skåne och Blekinge bildar gemensam front. Hämtad 120713 från http://www.lu.se/o.o.i.s?id=1383&visa=pm&pm_id=1211

Lärosäten Syd (2009) Lärosäten Syd. Överenskommelse om ett fördjupat samarbete och ett akademiskt nätverk mellan lärosätena i Skåne och Blekinge. Hämtad 120713 från <http://www.mah.se/upload/GF/pme/PME%20NY/L%C3%A4ros%C3%A4ten%20Syd%20%C3%B6verenskommelse.pdf>

Ossiannilsson E & Creelman A (2012) Låt studenterna orchestrera sitt eget lärande – Det kollaborativa lärandet och en öppen utbildningskultur genom öppna digitala lärresurser (OER). SVERD nytt 3.

Ossiannilsson E & Taawo A (2012) Creative Commons. SVERD nytt 3.

9. UR lägger 8.000 utbildningsprogram fritt på nätet

Intervju med Utbildningsradions vd Erik Fichtelius

Varför satsar UR på öppna digitala lärresurser ?

Ur har frågat sina användare och skickat ut 6 000 enkäter, där har vi fått god kunskap om hur lärarna använder UR-material. Undersökningen visar att användningen av strömmande medier ökar. Vi kan se att en stor del pedagoger som jobbat länge använder UR material via AV centraler medan gruppen yngre lärare använder Internet baserade medier och då inte bara UR material.

Trenden vi kan se i vår undersökning är att yngre pedagoger vill använda ljud och bild från internet. Tidigare var UR material lösenordsskyddade och besvärliga att använda. I och

med UR play blir det enklare att använda UR material så att man kan nå elever direkt vilket jag tycker är viktigt, nu behöver man ej längre gå omvägen via mediacentraler.

Vilka är de framtida utmaningarna för fritt utbildningsmaterial ?

En viktig fråga är att hitta förhandlingslösning med upphovsmännen. De som producerar ska ställa legitima och rimliga krav vilka vi skall kunna komma överens om för att få använda media fritt via nätet. Vi har kommit överens nu efter att ha diskuterat frågan länge – Hur mycket är det värt att materialet finns fritt ? Betalningsnivåer och rättighetslösningar har man förhandlat fram.

Innan vi kunde släppa 8 000 filmer från UR så tog det ett år att förhandla fram avtal med producenterna. Långsiktig betalningsmodeller finns nu vilket är en förutsättning för att komma vidare i processen. Vi arbetar nu med att göra UR-materialen sökbara genom att lägga till information om UR-filmerna, med hjälp av metadatumärkning

Vi integrerar biblioteksstandarden och knyter informationen till läroplanens årskurser och ämnen. Det är ett långsiktigt arbete att ”förfinas” metadata så att sökträffarna blir optimala.

Vad är det som får enskilda pedagoger att dela med sig av kursmaterial?

Jag tror att det handlar om ära, man vill stödja universitetets tanke om att kunskapen ska vara fri och mänskligheteten skall utvecklas och dela med sig . Dela med sig av kunskapsmaterial och utbildning är en del , ”Ethos” god etik för en utbildare. En del av uppdraget som pedagog blir att man vill bidra till

kunskapssamhället.

Vilka är institutionernas intressen kring OER ?

Itunes drogs igång bl a för att underlätta för att dela med sig av föreläsningssanteckningar. Öppna lärresurser är en marknadsföringsinsats helt enkelt en varumärkes grej . Idag blir det mer och mer en affärsmodell där kursmaterialet är fritt men inte validering. Universitetet och skolor tar betalt för validering och seminarieverksamheten kostar pengar

Vilka är myndigheternas argument för OER ?

Studenter lär sig av media. Skattemedel bör generera material som är gratis och gott. Det är viktigt med kollektiv nytta, sedan har skolutbildningsmyndigheter ett utvecklingskrav på sig och de måste hänga med i utvecklingen av den nya tekniken.

UR och Digidel

1,2 miljoner svenskar använder inte internet. Lika många till har ej tillgång till internet. Huvudsyftet för UR att arbeta med Digidel , digital delaktighet-projektet, är att bidra till demokratisk infrastruktur.

Hur ser UR på Public service kommittens utredning ?

Utredningen är välskriven och UR frågor lyfts fram bra, samt öppnar upp för en kreativ diskussion inte minst i UR styrelsen. Det framgår att UR ska göra bildande program för folkbildning och utbildning. Det skrivs om ett utbildningsuppdrag som en helhet vilket är bra. Vi kommer att diskutera hur UR material ska betalas i framtiden när befrielse av kursmaterial kostar pengar. Regeringen vill ha in remissvar i slutet av året och SVERD kan lämna in sina synpunkter då. Många i utbildningsväsendet vill

stödja och hjälpa till med OER och URs underlag för remissvar kommer under andra halvan i oktober.

Tänk följande metafor:
UR har 330 Mkr i sitt mediaproduktionsanslag vilket utgör ca halva kostnaden av vad en melodislagerfestival i Baku på 600 Mkr kostar, eller kostnaden för vad en norsk melodi schlagerfestival går loss på. Regeringen borde ge UR mer pengar i medieproduktionsanslag.

Vad får UR tillbaka när ni släpper media fritt på nätet?
Vi får genomföra det public service handlar om att bidra till ett demokratiskt samhälle. Medborgarna ges möjlighet till delaktighet vilket är viktigt. Glädjen ligger i att få dela med sig av bra utbildningsmaterial som kommer många personer till nytta vid många olika lärsituationer.

Av Ulf Sandström

SVERDs ordförande

10. Folkbildningens digitala läresurser

Britten Månsson-Wallin

Generalsekreterare
Folkbildningsrådet

Fakta om folkbildning:

Folkbildningsverksamheten i folkhögskolor och studieförbund är mycket omfattande i Sverige och bedrivs i hela landet. Organisationer i civilsamhället har ofta kopplingar till folkhögskolor och studieförbund som stiftare, medlemsorganisationer och samarbetspartner. De tio studieförbunden arrangerar årligen ca 280 000 studiecirklar med nära 2 miljoner deltagare, varav ca 680 000 unika personer samt över 300 000 kulturarrangemang.

Folkhögskolan är en egen skolform. De 150 folkhögskolorna har varje termin ca 28 000 deltagare i långa kurser, varav ca 12 000 går allmänna behörighetsgivande allmänna kurser, övriga i olika profilkurser, vissa med yrkesinriktning. 50 000 deltar i folkhögskolornas korta kurser.

Statens motiv för stöd till folkbildningsverksamheten baseras på fyra syften. Verksamheten ska bidra till att

- stärka och utveckla demokratin
- göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- utjämna utbildningsklyftor och höja utbildnings- och bildningsnivån i samhället
- bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet

Folkbildningen är fri och frivillig. Den ska tillgodose framförallt de vuxna medborgarnas bildningsbehov, i vid mening. Varje folkhögskola och studieförbund avgör inriktning och innehåll i sin verksamhet. Deltagarnas behov och intressen är en viktig faktor. Centralt fastställda läroplaner finns inte. Ett särskilt organ,

Folkbildningsrådet, fördelar statsbidrag, följer upp och utvärderar verksamheten.

De ca 100 000 cirkelledarna godkänns av studieförbundet och ska ha fått en introduktionsutbildning för uppdraget. Cirkelledarna arbetar oftast deltid. Folkhögskolans lärare har oftast akademisk utbildning och lärarexamen samt arbetar heltid. Det finns ett särskilt folkhögskolläraryrke.

Att många människor fortfarande står utanför internetsamhället är ett demokratiproblem. Kampanjen Digidel 2013 är ett initiativ som bidrar till att uppmärksamma och motverka de digitala klyftorna. Arbetet för allas rätt till digital delaktighet är en naturlig del av folkbildningens demokratiuppdrag. Studieförbundens cirkelledare och lärare på folkhögskolans allmänna kurser möter ofta deltagare som behöver stöd för att bli digitalt delaktiga. Här har folkbildningens pedagoger en nyckelroll. Deras kompetens för uppdraget är mycket betydelsefull.

När genombrottet för internet skedde i mitten av 1990-talet påbörjades arbetet med att bygga upp den kommunikationsplattform som fick namnet Folkbildningsnätet. Folkbildningsrådet fick uppdraget av regeringen att vara värddorganisation för denna gemensamma digitala plattform för svensk folkbildning. Redan från start erbjöds alla folkhögskolor och studieförbund tillgång till Folkbildningsnätet för deltagare/studerande, lärare/ cirkelledare, rektorer/ verksamhetsledare, administrativ personal och förtroendevalda som var knutna till respektive organisation. Till att börja med

var Folkbildningsnätet främst en hemvist för de it-baserade pedagogiska projekt som kom igång vid den här tiden. Projekten har under årens lopp finansierats både externt via DUKOM, KK-stiftelsen och CFL och av medel via Folkbildningsrådet.

Att dela med sig av projekterfarenheter och att lära av varandra skedde bland folkbildningsprojekten långt innan man började prata om ”dela-kultur” och Creative Commons. Att den processen gick så smidigt hänger samman med den syn på lärande som i hög grad präglar det pedagogiska arbetet i folkhögskolekurser och studiecirklar.

Folkbildningsnätet har utvecklats både kvantitativt och kvalitativt, och erbjuder idag ett flertal tjänster för användarna, bland annat ett omfattande utbud av pedagogiska resurser – där materialet antingen är fritt att använda för alla eller tillgängligt för Folkbildningsnätets användare via inloggning, en kommunikationsplattform och webbvideo/videokonferens. Folkbildningsrådet administrerar idag Folkbildningsnätet på uppdrag av folkhögskolorna och studieförbunden. Folkbildningsnätet är ett nav för utvecklingen av flexibelt lärande i folkbildningen.

Folkbildningsnätets Pedagogiska resurser är en omfattande samling resurser avsedda främst för folkbildningens cirkelledare, lärare eller deltagare i kurser och cirklar. På webbplatsen finns bl a ett 50-tal spännande och framåtriktade studiematerial som gjorts av folkbildare på såväl studieförbund som folkhögskolor runt om i hela Sverige. Dessa studiematerial är fritt tillgängliga

enligt Creative Commons rättighetsmärkning och har en bred ämnesspridning, som speglar folkbildningens omfattning. Här finns till exempel material om alltifrån körsång och trumspel till rättvis handel och globala fackliga frågor eller svenska för nya svenskar och folkbildningens fria programvaruguide. Se materialen här

Folkbildningsrådet fördelar årligen ca 8 miljoner kronor för att främja utvecklingen av flexibelt lärande och arbetet för digital delaktighet inom folkbildningen. Medlen används både för projekt i folkhögskolor och studieförbund, fortbildning samt utveckling av pedagogiska resurser och andra tjänster på Folkbildningsnätet. I nättidningen re: flex – för folkbildningens flexibla lärande, delas folkbildningens erfarenheter och reflektioner kring nätpedagogik.

“Den snabba digitaliseringen i samhället påverkar förutsättningarna för folkbildningsarbetet på flera sätt. “

Folkhögskolor och studieförbund behöver i ökad utsträckning erbjuda flexibla lärformer till deltagarna i verksamheten, vilket möjliggör för fler att delta och att delta på sina egna villkor t ex med en funktionsnedsättning. Digitala studiematerial, som kan vara utvecklade av folkbildare, ger ökade pedagogiska möjligheter som deltagarna kan dra nytta av. Detta förutsätter samtidigt fortbildning av folkhögskolans lärare och studieförbundens cirkelledare så att de har kompetens för att möta ett ökat behov av flexibla lärformer hos deltagare som i ökad grad är

uppvuxna med internet och kan dra nytta av resurserna som finns tillgängliga.

När det gäller produktionen av webbaserade material inom folkbildningen krävs det ofta särskilda projektresurser för att folkhögskollärare eller cirkelledare ska ha tidsmässiga möjligheter att utveckla material med en kvalitet som stimulerar till spridning. Det är en utmaning att hitta långsiktigt hållbar finansiering som stimulerar utvecklingsarbete kring produktion av öppna läresurser samtidigt som kostnaderna för produktionen inte får bli orimligt hög för enskilda organisationer.

Folkbildningsrådet har valt att underteckna regeringsinitiativet Digital agenda för Sverige, vilket innebär ett åtagande att inom sina verksamhetsområden bidra till agendans genomförande. För Folkbildningsrådets del innebär det i första hand att tillhandahålla Folkbildningsnätet som en resurs för folkhögskolor och studieförbund samt att genom projektstöd och fortbildning skapa bättre förutsättningar för folkbildningens organisationer att erbjuda flexibla lärformer och bidra till ökad digital inkludering för deltagarna. Folkbildningsrådet har därutöver lyft fram betydelsen av att studieförbund och folkhögskolor har god tillgång till internet av hög kvalitet genom bredbandsutbyggnad i hela landet. Detta gör det möjligt att ytterligare utveckla flexibla lärformer, bland annat genom bättre möjligheter till bildkommunikation.

Studieförbund och folkhögskolor står inför pedagogiska utmaningar de närmaste åren för att fortsatt uppfattas som relevanta och kompetenta- både för deltagare

som söker flexibla lärformer, där nätet uppfattas som en självklarhet i lärandet, och för deltagare som genom folkbildningsverksamheten söker en ingång till det digitala samhället. Folkbildningsrådet vill bidra till att folkbildningen klarar båda utmaningarna.

Av Kerstin Namuth SVERD

11. OER Services – att växa i ett kollaborativt lärande

Ebba Ossiannilsson
Certified OER Practitioner

OER Services

OER Services är utvecklat av Learning Agency Network och arbetar med tjänster inom olika områden med anknytning till OER (öppna digitala läresurser). Tjänsterna kan bestå i konsultation och rådgivning gällande t.ex. förändringsarbete, hitta OER, rekrytera och arbeta med intressenter och nätverk, genomförande och utveckling av metoder, kvalitetsfrågor, definiera benchmark och initiera benchmarking.

Genom OER Services, omfattas alla aspekter och frågor om OER, såsom planering, produktion, återanvändning, organisation och investering inom forskning och utbildning. Att samarbeta med OER Services ger tillgång till internationella experter inom området OER Services har utvecklats tillsammans med

ledande internationella experter inom området OER.

OER Services arbetar tillsammans med den internationella kommittén, som består av de mest framstående forskarna och praktikerna inom området öppna digitala läresurser. Under våren och sommaren 2012 har en kurs för Certifierade OER praktiker, utvecklats och genomförts genom Learning Agency Network. Lär och bli inspirerad av kursen

Ansvariga för OER Services är Andreas Link, Ebba Ossiannilsson och Rolf Reinhard tillsammans med den internationella kommittén. Kursansvariga Ebba Ossiannilsson och Andreas Link.

Services kan sammanfattas i tre områden:

- Rådgivning om alla aspekter OER
- Vägledning för användning och utveckling av OER
- Utbildning relaterad till OER

YouTube klipp om OER Services
http://youtu.be/KyurK0W_K1Y

OER Services erbjuder och inbjuder till följande tjänster

1. Konsultativ verksamhet

2. Producera och modifiera OER

3. Söka och hitta OER

4. Licenser

5. Nätverk

6. Tekniska format

7 Forskning

8 Kurser för OER

Lär och bli inspirerad av kursen

The OER Services Team

A Link E Ossiannilsson
D Capted E Bariso M
Drexhler R Reinhardt

Ossiannilsson

Mer information:

<http://www.oer-services.com/index.php/en>

<http://www.oer-services.com/>

Ebba.Ossiannilsson@oer-services.com

12. Distance Education, Special issue on OER Volume 33, Issue 2

Ebba Ossiannilsson, Redaktör
SVERDnytt

Tidskriften Distance Education har nyligen utkommit med Special issue on OER och gett ut den helt fritt. Hela numret handlar om OER.

Ur innehållet:

Conole G Fostering social inclusion through open educational resources (OER) (Editorial)

Lane A A review of the role of national policy and institutional mission in European distance teaching universities with respect to widening participation in higher education study through open educational resources
View full textDownload full text

Bossu, Bull & Brown Opening up Down Under: the role of open educational resources in promoting social inclusion in Australia

Nikoi & Armellini The OER mix in higher education: purpose, process, product, and policy

Willems & Bossu Equity considerations for open educational resources in the globalization of education11

Richter & McPherson Open educational resources: education for the world?

Shanlon E Open educational resources in support of science learning: tools for inquiry and observation

Hockings, Brett & Terentjevs Making a difference— inclusive learning and teaching in higher education through open educational resources

Hodgkinson-Williams & Paskevicius The role of

<https://www.iis.se/lar-dig-mer/guider/>
Bild Creative commons
(<https://www.iis.se/docs/Creative-Commons-Webb.pdf>).

Dag fre 15 mars 2013

Plats Saturnus konferens
Hornsgatan 15 Stockholm
våning 6 rum Cornelis
Välkommen !
Agenda anslås på SVERDS
webbsida www.sverd.se

SVERDnytt tillönskar alla läsare ett

Gott nytt år!

Besök vår nya webbplats www.sverd.se och kommentera nyheter och artiklar !

Direktadress till Sverdnytt <http://nytt.sverd.se>

Välkommen med artiklar till SVERDnytt nr 4 som kommer i januari och har tema "Gränslöst lärande"

Ge ditt stöd till SVERD och betala medlemsavgiften för 2013.
2 500 Kr för organisationer och endast
250 kr för enskilda medlemmar
som sätts in på BG 5130-6702

SVERDS kansli Box 3033 871 03 Härnösand

Telefon 070-603 42 39

E-post kansliet@sverd.se URL: www.sverd.se